

Redactiunea

se afla in

Strat'a tragatoriului

(L & wész-utcz'a), Nr. 5.

Scrisorile nefrancate nu se primescu decâtu numai de la correspondintii regulari ai „Federatiunii.“ Scrisori anonime nu se publica. Artiellii trimisi si nepublicati se voru arde si numai la cerere espressa se returna.

FEDERATIUNEA

Diurnalul politicu, literariu, comercialu si economicu.

Appare Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune :

Pre trei lune 3 fl. v. a.
Pre siesse lune 5 „ „ „
Pre annulu intregu 10 „ „ „

Pentru Romanii a :

Pre an. intregu 30 Fr. = 30 Lei n.
Pre 6 lune 16 „ = 16 „ „
Pre 3 — 8 „ = 8 „ „

Pentru Insertiuni :

10 cr. de linia, si 30 cr. tacs'a timbrale pentru fiesce-care publicatiune separatu. In loculu deschisu 20 cr. de linia. Unu esemplariu costa 10 cr.

B.-Pest'a, 10/22. Nov. 1873.

Dupa trosculu bursariloru, calamitatea financiaria este atatu de generale, catu omenii dedati cu ea, si, nepotendu spera grabnica vindecare, neci ca mai vorbescu de cris'a financiaria, ce appesa cu greutate de plumbu a supra totoruru intreprinderiloru; cu atatu mai multu se vorbesce inse despre cris'a de partita si cea ministeriale, carea, dupa spusele cellorru ce pretindu a fi bine informati, se crede a fi imminente. Partit'a deakistiloru se afla de multu in stare de disolutiune; d'ins'a, inca de la caderea lui Lónyay, este stasiata in subpartite astfelu, catu nu se mai scie unde si care este majoritatea cea adeverata, de ore ce partita ministeriale nu assiste si daca pana in diu'a de asta-di ministeriu' actualu au potutu intruni majoritatea voturiloru, acest'a neci decatu nu este a se atribui soliditati cabinetulu, ci numai si numai vointei de ferru a betranului si bolnavitosului Deák, carele totu se mai bucura de prestigiulu numelui seu si de influinti'a cea vechia a supr'a partisaniloru sei. Dar tote si-au marginile si se vorbesce ca si ministeriu' inca ar fi incursu disgrati'a betranului, care acum meditea a supr'a reconstituirei partitei sale si prin urmare a supr'a reconstituirei ministeriului. Totu in assemene stare de disolutiune se afla si partit'a centrului stangu dupa secesiunea Dlui Col. Ghiczy, despre care se dice, ca este resolutu a primi de nou mandatulu de deputatu, si, intrandu in camera, vre se se puna in fruntea a 40—50 deputati d'in centrulu stangei, spre a constitui nou'a partita, carei-a s'ar mai allaturá malcontentii d'in partit'a deakistiloru. Ce va face atunci Col. Tisza, cu cei 40—50 partisani remasi? Intrebare greu de resolutu, pentru asta-di n'ime nu prevede ceea ce are se se intemple dupa acesta noua transformatiune ce se operedia in sinulu cellorru doue mari partite. Atat'a inse ori cine prevede, ca partit'a centrului stangu, sfasiata in doue castre, nu va mai fi partita, ci numai fractiune, si, daca lui Col. Ghiczy nu i-ar succede, dupa scisiune, a castigá partisani d'entre deakisti, acesti-a, grupandu-se in giurulu unui nou cabinetu alesu si numitu dupa dorinti'a lor, voru sta compacti si consolidati facia de celle trei fractiuni alle oppositiunii. Era daca Ghiczy, fia cu aderinti noui, fia numai cu secessionistii d'in stang'a, se va allaturá noiei partite ministeriale si de acest'a va fi primitu ca unu elementu de consolidare, atunci fusiunea se va operá probabilmente intru intiellesulu cellorru ce inca de acum prognostica „gruparea elementului magiaru“ in giurulu fitoriului cabinetu, pentru ca elemintele eterogene disperate, din cari este compusa actualmente partit'a deakiana guvernamentale ar fi insufflatu corifeiloru magiari temere pentru viitoriu, si, astfelu, d'insii au recunoscutu d'in bunu timp, necesitatea gruparii elementului magiaru. Totu assemene se dice a fi petrunsa de acestu adeveru si partit'a oppositiunale, vedindu in sinulu ei eleminte cu alte principie si aspiratiuni. — Lumin'a se fece cu incetulu si barbatii nationalitatiloru voru avé acusi se stee facia cu unu faptu implinitu, care va face se li calia soldii de pre ochi, ca se pota vedé, ca loculu lor nu este neci in castrele

deakistiloru guvernamentali, neci in alle falsiloru liberali d'in faciarit'a oppositiune, ci au se recunosca, in fine, si ei necesitatea d'a se grupá intr'una partita nationala de sine statatoria si a incercá cu noulu ministeriu transactiuni spre a se stabili unu felu de „modu s'vivendi“, sau daca acest'a nu s'ar poté effectui, a se suscepe lupt'a cu mai multa energia si perseverantia, pentru ca starea de asta-di este insupportabila.

Ecce si versiunile despre reconstituirea ministeriului. Dupa un'a si cea mai vechia, se vorbiá, ca numai Kerkapoli are se éssa d'in cabinetu, inlocuindu-se prin contele Iosifu Zichy, dupa alt'a se diceá: ca Szlavý si-ar dadimisiunea si cu ellu, sau dupa ellu, firesce, intregu ministeriu' dar ca apoi insarcinatu totu d'insulu' a compune ministeriu', D. Szlavý, s'iretu ce este, ar uitá d'in lista pre DDi Kerkapoli si Lud. Tis'a si inlocuindu-i prin altii, ar continuá, pastrandu pre cei lalti collegi, oper'a inceputa, d'a merge voinicesce inainte pre callea reactiunii. Dupa a trei-a versiune, se vorbesce despre unu ministeriu allu vechiloru conservatori. Baronulu Sennyey, ca sierpele collu de mare, se ivesce d'in candu in candu a inspairmentá pre corabiari, si acest'a de nenumerate ori de la discursulu seu incoce; asta data inca unii l'au vedutu la Gödöllő, unde fu chiamatu de domnitoriulu, dar apoi totu cei ce mai nainte sustieneau a-lu fi vedutu veniu a spune in grab'a mare, ca d'insii (vedi „Ellenör“) n'au vedutu bine cu ochii cei impaignati, ci ca ar fi auditu mai bine cu urechile cumca Sennyey nu fusese chiamatu la Gödöllő, prin urmare neci ca ar fi potutu merge, firesce, nechiamatu si ca in fine unu ministeriu Sennyeyanu nu este imminente, nu i-ar fi sositu inca timpulu, bine ca totu coconii deakisti sunt gat'a a recunosce ca in fine totu Sennyey cu conservatori ar se venia la potere! (Frumosa mangaiare pentru deakistii actuali.) Dar pentru momentu se va face incercarea cu unu ministeriu mai liberale, care se drega ce au stricatu cestu-alaltu si predecesorulu seu si spre acestu scopu este meritulu D. Goroveiu, carele cu D. Horváth d'impreuna, fusese siliti a essi d'in ministeriu numai pentru ca era mai liberali decatu collegii lor.

Este mare adeveru ca acesti doi omeni de statu, erau „mai“ liberali, sau chiaru „singuri“ liberali in ministeriu' d'in care faceau parte si cumca D. Horváth numai d'in asta cauza trebuí se éssa, ne mai potendu sufferi multele sícane, ce i faceau collegii sei d'in tagm'a aristocratica. Catu despre D. Goroveiu inca bucuos credemu acest'a sciindu, ca dsa in officiu nu faceá distinctiune intre fiii omeniloru; baronii si comitii trebuiá se ascepte ronu in ante camera, totu ca si canali'a d'in poporu; acestu meritulu pare D. Goroveiu si noi nu ne vomu superá daca lu vomu vedé in fruntea ministeriului, dar ne tememu, ca acelle eleminte cari lu scosesse atunci, lu voru poté restorna acum in scurtu dupa ce i-ar succede, firesce cu ajutorulu vechiului seu amicu Deacu, a constitui noulu cabinetu.

Eri ser'a se latí faim'a ca D. Szlavý si-ar fi datu demisiunea si cu ellu d'impreuna D. Kerkapoli, asti-di inse deputatii in camera nu aveau cunnoscintia, neci chiaru cei mai in stare d'a fi bine informati, despre acesta demisiune, dar neci nu ar fi dupa usulu parlamentariu

ca se demisiunedie unu ministeriu ce dispune inca de majoritatea camerei, sau se demisiunedie. capulu cabinetulu candu nu sunt neintellegeri intre d'insulu si collegii sei, sau in fine se demisiunedie ministru-presiedintele cu unu collegu numai. Lucruri neindatinat in viet'a parlamentaria. Asceptamu se vedemu desnodamentulu, ca-ce cris'a ministeriale assiste, acest'a nimene nu o nega, dar nimene nu scie se spuna ceea ce are se se intemple.

In sied. de asta-di a Camerei deputatiloru Ungarici, a supr'a propunerii dep. Bela Perczel, de a se tramitte una deputatiune la imperatulu, spre a-lu fericitá la jubileulu de 25 anni de la suirea lui pre tron (2. Dec.) s'au escatu discusiuni infocate, dar majoritatea primi propunerea a se luá numai decatu la desbatere si precandu scriemu acestea discusiunea meritoria se urmedia.

Vienn'a, in 19. Nov. 1873.

Stimate Dle Red. ! Diariulu „Hon“ ce appare in capitalea Ungariei, in numerulu seu de la 15 Novembre, aduce una corespondintia, fabricata in Pest'a seu in Clusiu, inse datata din Vienn'a, carea se ocupa pre lungu si pre latu de societatea nostra de lectura „Romania Juna.“ Intru catu intiellegu eu acesta limba esotica, corespondintia din cestiune, — carea pre catu este de lunga, pre atatu si de impertinenta si plina de calumnie si invective reuatiuse, — dechiara societatea nostra de foculariu allu agitativiloru politice. Mai departe afirma, ca prin influinti'a pressei romane din Ungaria, si cu ajutorulu totoruru aceloru stimati barbati si Romani adeverati, cari in unu modu seu altulu au contribuitu la inffiorarea si prosperarea societati nostre, — noi ne amu fi abatutu de la scopulu principalu de natura literaria si scientifica, si amu urmá ucum numai scopuri politice, ne-compatibile cu ide'a de statu ungurescu.

La prim'a impressiune, candu am cetitu acea corespondintia, eram inclinat, ca presiedinte, se me demittu a respunde si a reflectá la acelle nerusinate invective, inse dupa aceea, eugetandu mai calmu asupr'a lucrului, am afflatu de bine a ignorá pre acestu soi de omeni, cari se ocupa de noi numai spre a ne insultá, fara a se teme si a se rusiná ca vinu in cea mai flagranta contradictiune cu adeverulu. Da, am afflatu de bine a nu scrie nice unu cuventu la adress'a acestorru creature, cu atatu mai veroscu, ca nu „Hon“ (si cu atatu mai pucinu infidelulu reportoriu Moldován Gergely. — Red.) este chiamatu a controlá, daca activitatea societati nostre se restringe intre barierele legii seu ba, si nu ei au d'a cercetá, daca acest'a corporatiune s'a abatutu de la scopulu principalu seu ba, ci acestu dreptu compete numai si numai politiei de aici, carea la tote siedintiele societati nostre se ingrigesce a-si tramitte representantele seu, pre unu commissariu, a carui chiamare este, a reportá despre tote câte se decidu in acea siedintia, si la casu candu societatea in presentia lui s'ar amestecá in cestiuni politice seu in vre-o discusiune religiosa, a disolve siedintia.

Indesiertu se incerca inse „Hon“ si cu creaturele sale a atrage attentione guvernului si a politiei de aici a supr'a nostra, calificandu-ne de agitatori si inamici ai statului austriacu, si prin ace-

st'a a lucrá ore-si cum la nimicirea „Romaniei June,“ ca-ce acesta bucuria nu o voru gustá. Noi nu ne occupamu de politica, ci ne occupamu cu sciintiele si literatur'a, ca-ce avendu aceste arme, la tempulu seu vomu poté fi fu stare a face si politica, asit' dupa cum ni va dictá ratiunea, si dupa cum va cere dreptatea si ecuitatea.

Nu potu se intru in polemie cu malitiosii domni de la „Hon,“ inse mi place a crede, ca press'a romana nu va intrelassá a li da nitielu preste nasu, ca-ce pre di ce merge se ingrosia si devine totu mai impertinentu; si nice ca dubitiedu cumca press'a romana va tacé, si cu osebire pretiutulu diurnalul „Federatiunea,“ dupa care a facutu, precum se vede, si corespondintele lui „Hon“ unu estrassu, mai adaugandu la ellu câte verdi si uscate spre a-lu poté presentá publiculu magiaru in colori catu se pote de negre. Inse ceea ce pote se escamotiedie si se-si imaginedie unu bostanu de capu ungurescu, aceea pre noi nu ne alteredia.

I. Popu.

Presied. „Rom. June“

Episcopi'a din Gherl'a.

Gherl'a, 9. Nov. 1873.

Romanii Transilvani pentru servitiile mari, cari le-au facutu dinastiei si statului in tempurile critice d'in anii 1848 si-49 ar fi trebuitu se capete ce-va recompensa, ca de inse totu contrariulu s'a intemplat, pentru ca abstragundu de la egalitatea totoruru cetateniloru in supportarea greutatiloru publice si de la promoverea catoru-va romani in functiuni publice, pentru marea massa a poporului nu s'a facutu nemicu si nu s'a ingrigitu neci intrunu modu, ca romanulu se fia scossu d'in intunericulu spiritualu si d'in scapatat'a stare materiala in care l'impinsesse domni'a cea cruda a feudalismului.

Sub guvernulu imperialu absolutisticu. in specialu pentru romanii de confessiunea gr. cat. s'a infiintiatu doue episcopie, un'a in Gherl'a, alt'a in Logosiu. Scimu cu totii, ca atari institutiuni, daca sunt diresse de barbati luminati, eruditi, consciintiosi, si daca sunt prevediute cu mediuloce necesarie, forte multu potu contribui la cultura morala-religiosa a poporului si in generalu la dezvoltarea intelectualu a lui, fara care despre consciinta de nationalitate si despre potere morala, nu pote fi vorba.

Episcopiele din Gherl'a si Logosiu, daca capii lor illustri si consiliarii lor — capitulele — aru fi potutu dispune de mediulocele necesarie, mai mari rezultate aru poté arretá pre terrenulu cellu vastu allu culturalei poporului, decatu potura se arrete de la fondarea lor incoce, in unu siruti considerabilu de anni. Vin'a nu e a lor ci a cellorru ce le-au creatu, fara a se ingrigi de subsistintia lor. Aci numai despre episcopi'a din Gherl'a vreu se vorbescu.

M. Sa imperatulu si regele apost. prin pré innaltele salle litere fundationale infiintéza pentru romanii Transilvani in annulu 1854. episcopi'a din Gherl'a, la care se annectédia si parochiele romane ungurene, cari pana atunci fusese supuse unei hierarchie de nationalitate straina. Monarchulu avu nobil'a intentiune ca fidelulu seu poporu Transilvanu, afara de Episcopi'a si respectivu Metropoli'a Blasiului, se mai aiba inca pre territoriulu patriei sale inca una episcopia, de unde se se respandesca binefacatoriile radie alle culturalei spirituale. Scopulu sublimu allu monarculu numai in parte s'a

potutu si se pote effectui pentru că guvernele M. Salle câte se perondara unulu dupa altulu nu au provediutu Episcopii'a cu instituttele necesare spre a promove binele spiritualu allu poporului credintiosu din dieces'a Gherlei.

In Gherl'a Episcopulu nu are resiedintia, nu are baserica catedrala, nu are seminaru, nu are edificiu pentru officiu diecesanu, nu are cellu pucinu, o scola primaria romana. Primulu episcopu de Gherl'a Ioane Alexi, apoi Dr. Joane Vancea, neincetatu rogara si sollicitara pre guvern, că daca a fondatu episcopii'a acest'a se o si indiestredie cu celle de lipsa, inse indesiertu, pentru că guvernele totu de a una s'au scuata cu starea cea derangiata a financioloru statulu si au cugetatu că facu destullu, daca solvescu chirii'a annuala pentru edificie necesarie episcopiei.

Episcopulu actualu Mihaiu Pavelu indata ce si-a ocupatu scaunulu a mersu pre urm'a predecesoriloru sei si arretandu, intr'o reprezentatiune ampla, lipsele si neajunsele Episcopiei a cerutu ajutoriu si dispusetiuni grabnice pentru inlaturarea pedecelor, cari ingreunedi'a si, asiá dîcundu facu imposibila actiunea salutaria a episcopiei. Ministrulu culteloru si instructiunii publice, Trefort, la cererea episcopulu a respunsu: că statulu nu are bani si prin urmare pentru episcopi'a nu pote face neci unu sacrificiu recommenda inse episcopulu, ca se conchiame unu consistoriu plenariu si se-lu intrebe că ore Gherl'a aptu locu e pentru asiadierea definitiva a episcopiei si de nu, ore nu ar fi cu scopu a strapune episcopii'a la Bai'a-Mare? Se dice că pre ministru l'a indemnatu la emitterea acestui rescriptu mai multe supplice din părțile ungurene, cari ceru ca episcopii'a din Gherl'a se se stramute la Bai'a-M. sau la Sioncut'a-Mare. Suplicantii affirma, că locurile numite de ei, episcopii'a va fi bine provediuta cu tote, si aceste affirmări legana pre ministru in speranti'a vana, că prin stramutarea Episcopiei in Ungari'a, statulu se va mantui de o grige, pentru că credintiosii ungureni o voru provedé pre sponse loru cu tote edificie necesarie. Si d. ministru si credinciosii ungureni se insiella, si reu s'a piceputu unii pre alii. Pentru ce? vomu vedé mai la valle. Acum se ne ocupamu de conchiama, decurgerea si decisiunea consistoriului plenariu, care s'a tîenutu in 3 Novembre a. c.

Romanii din părțile ungurene de multu zelédia pentru ide'a, ca episcopii'a din Gherl'a se se stramute in mediuloculu loru in se pana acum nu au avutu occasiunea de a-si esprime dorinti'a, asiá dîcundu, in modu legalu, adeca in urm'a provocarei ministru-lui. Episcopulu, că fu allu Marmatiei, unde si-a lassatu consangeni, amici buni, cu cari a traitu in intimitate si a petrecutu atâtea dille bune impreuna, in ca a pastratu in populu seu demultu dorinti'a de a reintorce, ca capu basericescu la loculu seu natalu si de a continuá intre ai sei vietii placuta, amicabila si dulce, nu de multu intrerupta.

Condussu de doru de patria, se dice că Episcopulu pre calli private ar fi facutu atenti pre toti protopopii, administratorii si assessorii consistoriali din partile Ungariei, ca cu totu pretiulu se se infacisiedie la consistoriulu plenariu, daca vreu se aiba episcopi'a in Bai'a-Mare, éra in convocatoria offic. care s'a tramissu totoruru celloru indreptatfi de a partecipá la debaterile consistoriului plenariu, nu s'a facutu amintire despre obiectulu siedintiei. Consecinti'a acestei procederi a fostu, că toti ungureni, afara de doi insi, s'au infacisiatu, éra mai multi protopopi din partile Transilvane, necunoscuandu a priori obiectulu importantu, au remasu acasa.

In diu'a de 3. Novembre episcopulu deschidiendu siedinti'a, dá cetire rescriptulu ministerialu si se pune la ordinea dillei obiectulu indicatu mai susu. D. Vicariu allu Naseudulu Gregoriu Moisilu, intr'o vorbire bine sentita, si correspundietoria totoruru formeloru parlamentare, dupa insirarea celloru mai rationali motive, propuse: ca debaterea asupra intrabării „ore se se stramute episcopii'a din Gherl'a intr'altu locu, sau ba?” pentru ponderositate ei, se se

amane, si ascultandu-se mai antaiu sinodele protopopesce, in cari se fia reprezentati si mireni, pre temeulu opiniunii clerulu si a poporulu intregu se se decida asupr'a acestui obiectu momentos. Propnerea acest'a fu respinsa de majoritatea confratiloru ungureni.

In contr'a propunerei Dlui Moisilu a vorbitu canoniculu Joane Guloviciu (ruteanu) incercandu-se a demustrá muscalesce, că unu rescriptu ministerialu e ca-si unu ucasu, e neoppugnabilu si o lege pentru toti si mai alessu pentru preuti; dsa a allunecatu a affirmá, că propunerea subversanta e nelegala si contr'a canonica, fiindcă „in ecclesia fideles (civiles) taceant” pentru că ei nu potu fi ascultati in o cestiune cum e stramutarea unei episcopii din unu locu intr'altulu. Cam in asemenea intiellesu s'a esprimitu si episcopulu, dîcundu, „noi (adeca preotii) suntemu poporulu.”

In urm'a ataroru dechiaratiuni din partea episcopulu si a unui canonicu allu seu, propunerea vicariulu din Naseudu nu numai că fu respinsa, ci neci in protocollulu siedintieloru nu se facu amintire despre ea; asiá dara stramutarea episcopiei din Gherl'a la Bai'a-Mare e fapta complinita — pre hართია.

Dorinti'a episcopulu si a compatriotiloru sei de a stramutá episcopii'a la Bai'a-M. pote fi naturala, inse neci decatu nu e drepta, nu e legala, nu e ecuitabila si nu e cu scopu.

Nu e drepta, pentru că episcopii'a din Gherl'a s'a fondatu mai alessu pentru romanii transilvaneni in semnu de o mica si neinsemnata remuneratiune pentru meritele loru cascigate facia cu tronulu si statulu; partea cea mai mare a episcopiei consta din parochieles dismembrate din Archidieces'a Blasiului. Aru fi dara o nedreptate strigatoria la ceriu, ca se se despóia romanii Transilvaneni de o institutiune fondata pentru promoverea culteloru loru morale-religiose si nationale.

Nu e legala, pentru că prin literele fundationale emanate de la M. Sa domnitorulu, romanii Transilvani au cascigatu dreptulu nealienabilu de a avé o episcopii'a in Gherl'a si apoi drepturile odata cascigate pre calle legala, numai prin putere bruta si barbara se potu relú si atacá, inse unu guvern luminatu si o legislatiune constitutionala si civilisata sustiene si appera contr'a ori si ce violentia drepturile cascigate (jura acquisita.) Affara de ecest'a seimnu cu totii preabine, că prin art. de lege 39. din an. 1868. sanctionatu in 5. Dec. a. a. si promulgatu in cas'a reprezentantiloru totu in 6. Dec. episcopii'a gr. cat. din Gherl'a s'a inarticulatu ca episcopii'a cu resiedinti'a in Gherl'a (Szamos-Ujvár). Asiá-dara o dorintia care vatema drepturi cascigate, ai care lovescu in lege positiva nu pote avé prospecte la realisare.

Dorinti'a episcopulu si a confratiloru ungureni nu e ecuitabila, pentru că unesce se ore cu principiile dreptulu naturalu, a sentiulu de dreptate si a umanitatii, a pretinde ca unu cleru si poporu saracu, care in urm'a impilariluru seculare abiá subsiste de pre o di pre alt'a, se faca, golu si flamanu, calle de 2—3 dille spre a se rogá in ce-va cauza séu spre a fi dogenitu de superioritate sa basericesca? Ore nu e cu multu mai ecuitabilu si mai naturalu, că confratii ungureni cari se bucura de stare materiale mai favorabila decatu contratii loru din Transilvani'a, se faca d'in candu in candu câte o calle pana la Gherl'a? La intrebările aceste respunda ori si cine precum i va dictá anim'a si mintea sanetosa.

Afara de punctulu de vedere allu dreptatii, legalitatii si ecuitatii, dorinti'a de a stramutá episcopii'a la Bai'a, nu e conducatoria la scopu, ci numai nelinicesce si iritedia spiritele in darnu. Se me splicu.

Fratii ungureni militédia mai alessu din acellu motivu principalu pentru stramutarea la Bai'a, pentru că in Gherl'a episcopii'a nu are nimicu, dar acolo va avé de tote, daca i va da ministeriulu ungurescu.

Motivulu confratiloru ungureni e neintemeiatu, e basatu pre o presupunere optimistica si pre o illusiune insiellatória, pentru ca de e si dreptu că in Bai'a-Mare sunt

ce-va edificie erariali disponibili, inse acelle edificie cari se tîenu de resortulu ministeriulu de finacie numai atunci s'ar poté predá episcopiei stramutande, daca ministeriulu de culte ar rebonificá pre ministeriulu de finacie pentru cederea edificieloru din cestiune; si daca ministerulu Trefort nu are bani pentru a provedé episcopii'a din Gherl'a cu edificie necesarie aici (in Gherl'a) atunci de siguru nu va avé bani neci pentru rebonificarea ministerulu Kerkapoly. Apoi edificie erariali, pre care le tîenu fratii ungureni ca la mana, sunt ocupate de alte deregatorie regesci din Bai'a, precum directiunea montanistica, etc. si numai edificiu banariei (pénzverde) ar fi disponibilu, inse si acestu-a ar trebui adaptatu cu multe spese spre a poté asiadiá o episcopii'a intr'onsulu. Standu asiá lucrulu si avendu in vedere starea cea derangiata a financioloru statulu, potemu affirmá cu positivitate, că neci ministeriele respective, neci diet'a nusi voru da invoierea ca nesce edificie erariali, cari facu o parte constitutiva a averei statulu se se dee gratuitu unei episcopii romanesce. Decum-va ministeriulu magiaru are vointii'a seriosa de a provedé episcopii'a din Gherl'a cu edificie necesarie, nu trebuie se mérga la Bai'a-mare, pentru că in locu are edificie, asiá d. e. institutulu de correctiune (cetatea) care e cellu mai accomodatu locu pentru asiadierea unei episcopii cu seminariu, cancellaria, capitulu, preparandia etc. cu totu. Daca ministeriulu de culte va rebonificá pre ministeriulu de justitia, acestu-a in ori care momentu va cede institutulu de correctiune pentru scopurile episcopiei. Se intellege de sine că atare cestiune numai cu invoierea dietei prin articlu de lege sanctionatu de Maiestate se pote intemplá. Institutulu de correctiune de aici pentru aceea se pote cede pentru alte scopuri, fiindca legislatiunea introdoccndu altu sistem de incarcere (sistem de correctiune), ministeriulu va debuf se zidesca altu edificiu mai correspundietoriu sistemulu, care se va introduce si in atare locu unde manufacturele arestatiloru se voru poté vinde cu pretiu bunu in favorulu statulu.

Din cella premisse vedemu dara, că decisiunea consistoriulu plenariu de a stramutá episcopii'a, e fara scopu, neoportuna, apta spre a irritá spiritele si a provocá o lupta odiosa intre fratii de unu sange. Din aceea, că episcopii'a nu are nemica in Gherl'a nu urmeza, că trebuie stramutata in altu locu unde, inca nu va avé nemica, ci urmeza detorintii'a totoruru de la episcopu pana la cellu din urma credintiosu, ca pînendu, umeru la umeru, in conticlegere fratiesca si cu poteri unite se intrevina la guvern si dieta cu rogarea, că daca a fondatu episcopii'a acest'a, se o sustiens si proveda cu celle de lipsa, fiindcă unu poporu, care contribue asié de multa avere si sange in interessulu statulu, merita unu sacrificiu asié micu din partea guvernulu si legislatiunei tierrei.

Nu ar fi trebuitu se se faca asié de mare larma pentru, unu omeletu si nu trebuiá a decretá pre mireni de sclavi ai basericei cari numai la solvirea lecticalulu, stoleloru si la sustinerea preutimei sunt indreptati, inse a-si da opiniunea asupra unei intrebării cum e stramutarea episcopiei, nu-su destoinici, — nu ar fi trebuitu, dîcu a alarmá lumea si a escitá discordia intre frati numai pentru aceea, ca episcopii'a cea saraca si parasita din Gherl'a se mérga la Bai'a-Mare, unde o accepta totu aceea-si sorte.

Apoi Santfei Salle Episcopulu i aducemu aminte, că unu archipastoriu basericescu nu-i e permissu a se radiemá pre vre-o partia si a se lassá a fi portatu de inclinatiuni naturali, precum e si dorulu de patria pentru că prin acest'a strica causei intregi si respingundu de la sine pre o parte mare a credintiosiloru sei, periclitata essistintii'a basericei gr. cat. si derima amorea si alipirea imprumutata a credintiosiloru, cari singure potu promove binele temporalu si spiritualu allu poporatiunei romane din dieces'a Gherlei.

Dar ori ce vomu dice si ori ce motive vomu produce ca se demustramu, că decisiunea consistoriu lui plenariu tîenutu in 3. Nov. e pripita, nu e la tempulu seu, nu e

conducatoria la scopu si vatema dreptur cascigate — prin aceste nu potemu superá pre fratii ungureni in bucurii'a loru nemarginita ce o simtiescu, vedendu că cu asié pucina ostenela si densii au episcopi'a, de si numai — pre papiru. Noi nu amu fostu neci odata optimisti si pentru aceea nu potemu affirmá, că decisiunea confratiloru ungureni pote deveni fapta de cum-va si guvernulu are interesse politice ca episcopii'a din Gherl'a se se stramute in Ungari'a. Ce ar fi dara de facutu?

Parerea nostra in acestu obiectu e, că dupa ce consistoriulu plenariu cu presidiulu seu cu totu a fostu destullu de intolerantu si neconstitutionalu de neci in protocollu nu au indussu propunerea vicariulu de la Naseudu, tote protopopiatele din părțile transilvane se tîena sinode miste si consvatitudu-se despre acestu obiectu ponderosu, se íce resolutiuni, că clerulu si poporulu din motivele insirate si in acestu articlu nu-si da invoierea, ca episcopii'a nostra gr. cat. se se stramute din Gherl'a. Despre resolutiunile luate prin sinode se se íce pratocolle si aceste pre langa reprezentatiuni subserisse de toti presentii se se substerna ministerulu de culte si instructiune publica Augustu Trefort cu rogarea, ca acestu-a, mai inainte de ce ar face pasi officiosi in caus'a stramutării episcopiei, se indrumeze pre Episcopulu, ca se convocó una conferintia séu adunare nou'a la care se participe si mireni, ca clerulu cu poporulu de impreuna se decida despre o intrebare asié importanta cum e stramutarea unei Episcopiei. Neci unu protopopu si preutu se nu se tema a convocá sinodu spre acestu scopu si a subserie atare protocollu si reprezentatiune, pentru că dreptulu de petitionare nu e interdissu nicairi in lume si pentru folosirea acestui-a nu ne potemu atrage asupra-ne odiulu superioriloru nostri si nu potemu fi persecutati de omeni luminati precum e unu episcopu, canonicu séu altu demnitaru basericescu séu civilu.

Noi asié credemu, că guvernulu nu are neci unu interessu politicu ca episcopii'a se se tramute in Bai'a-Mare pentru că daca voiesce oarmuirea magiara se se creasca fiitorii prooti (teologii, alumii seminariali) in spiritu magiaru, ca asié se pota face ore-candu serv. tie idee magiarismulu exclusivu, acestu scopu i-lu pote ajunge si in Gherl'a daca va denumi professori si superiori dupa placulu seu ungurescu; si de cum-va vre guvernulu magiaru a folosi episcopii'a spre scopuri politice precum e cortesia etc., atunci nu trebuie se o stramute in Ungari'a, unde confratii nostri de si sunt toti romani buni, inse sunt cu multu mai constitutionali si mai strabatuci de spiritulu magiaru, decatu bietii de noi transilvaniani, asié dara tocmai noi am avé lipsa si de o episcopi'a despre care ar poté dice ministeriulu ungurescu: „acesta este fiic'a mea iubita, intru care bine am voit.” Considerandu dara tote aceste, noi suntemu de convingerea că la rogarea nostra facuta pre callea sa si ministeriulu si guvernulu diecesanu se voru abate de la ide'a stramutarei episcopiei si se voru ingrigi de a o provedé aci in Gherl'a cu edificie necesarie.

Mai nainte de a fini acestu articlu, in interessulu adeverulu trebuie se marturisimu si recunoscemu că Santii Sa D. Episcopu Mihaiu Pavelu, abstragundu de la dorulu invapaiatu de patria a D-salle si de la errorea ce a comissu candu s'a lassatu a fi portatu de o partia, — o omu forte bravu, are sentieminte nobili si anima buna i-si iubescé natiunea si baserica sa nemarginitu, tote si-le sacrificia pentru prosperarea loru materiala si spirituala. De candu si-a ocupatu scaunulu archipastorescu abié de 10 lune, prin neobosit'a sa activitate a esoperatu sporirea fondulu viduo-orfanale cu vro 26.000 fl. s'a nisutu si se nisuesce in totu modulu a assecurá subsistintii'a scoleloru confessionale si a inceputu a face dispusetiuni că fondurile diecesane se se administredie cu cea mai mare acuratetia si conscientiositate etc. si pentru aceea credemu, că Santii Sa ori unde s'ar stramutá episcopii'a — ce privesce person'a sa — numai si numai interesselu clerulu si poporulu le-ar avé in vedere.

La inchiare nu omitu a observă, că doi nationalistii aprigi, fostulu protopopu allu Satumarelu Branu si v. protopopulu Cicio-Cristurulu (com. Soln. interioru) J. Papiu in consistoriulu plenariu au militatu pentru stramutarea episcopiei in Ungaria, era canonicii noui Demetriu Corojanu si Vasiliu Popu, ambii transilvaniani, nu au vorbitu neoi pro, neoi contra ci au votatu pentru mergea in Bai'a-Mare. Sciindu că cei d-ni protopopi si cesti doi d-ni canonici totu de-un'a au fostu de alta parere, ne-am uimitu si ne-am intrebatu unulu pre altulu, ore ce insemna acest'a?

G. L. T. V.

Pré'nalt'a diploma,

de datulu 17 sept. 1873 nr. 26, 527, prin care e intarita alegerea episcopului diecesei aradane, Procopiu Ivascovicu, de Archiepiscopu si Metropolitu greco-orientale romanu.

Noi Franciscu Iosifu I.

cu ajutoriulu gratiei lui Dumnediu Imperatu allu Austriei; Rege apostolicu allu Ungariei, Boemiei, Dalmatiei, Croatiei, Slavoniei, Galitiei si allu Lodomeriei, s. a.; arhiduce allu Austriei; Mare-duce allu Cracoviei; Duce allu Lotaringiei. Salisburgului, Stiriei, Carinthiei si allu Bucovinei, allu Silesiei de sus si de jos, Mare-principe allu Transilvaniei; Marchionu allu Moraviei; Comite allu Habsburgului si allu Tirolului, s. a.

Comendamu memoriei, notificandu cu acest'a toturor caror'a se cuvine: că dupa moartea pré venerabilulu in Cristosu parinte Andreiu, odinora Baronu Siaguna, Archiepiscopulu si Metropolitulu toturor fidelilor nostri greco-orientali de limb'aromana, de pre intregulu territoriu allu tierrei nostre Ungaria, cavalerulu crucei mari a ordinulu nostru Leopoldinu, si de clas'a prima a ordinulu nostru de coron'a de ferru; consiliariulu nostru intimu in cellea secrete, a fidelulu nostru sinceru iubitu intimplata la 28 Juniu anulu currente, — convocandu-se prin Noi, in sensulu articulu de lege IX, din annulu 1868 si allu ordinatiunei Nostre regesci emanate pre bas'a acestui-a sub 28 Maiu 1869, congressulu nationale bisericescu greco-orientale romanu spre alegerea Metropolitulu, — dupa ce reprezentantii adunati in acellu congressu pre venerabilulu P. Procopiu Ivascovicu, pana acum episcopulu aradanu, iubitu fidelu allu Nostru, cu maioritaea absoluta a voturilor l'au alesu in loculu defunctulu de adeveratu si legale Archiepiscopu si Metropolitu, greco-orientale romanu; — aceia-si reprezentantii Ni-au venitu cu acea umilita rogaminu: ca aprobandu acest'a alegere, pregratosu se o intarimu:

Dupa anim'a si gratia Nostra parintescă induplecandu-ne voiosu la acesta rogare a congressulu nationale bisericescu greco-orientale romanu, — pre bas'a alegerei legali a numitulu Procopiu Ivascovicu, intimplata de apliciderea Nostra si luandu in gratiosa consideratiune nu numai viet'a lui nepetata, curatien'a esemplara a moralo lui, distinsle merite, ce si-le-a castigatu si pana acum, precum si laudabile implinire cu zelu neadormitu a detorintielor salle prin servitie fideli si energice prestate si sub timpulu episcopatulu seu — pre langa aceste autoritatea si procelint'a lui, cunoscuta credintiosiloru sei si celloru din giurulu densulu, assemenea virtutile preclare si multele proprietati suffletesci si elegantie alle lui, convenite unui astfelu de arhieru; ci considerandu totodata si sciintiele lui eminenti, desteritatea lui in conducerea trebiloru, modalitatea pré intuitiva in pertrea afaceriloru concrediute lui, nu altmintrelea fidelitatea comprobata totud'un'a cátra Noi si cátra pré'nalt'a Nostra Casa, precum si cátra tierr'a Nostra Ungaria, cátra constitutiune si legile acelei-a; in fine considerandu juramentulu depusu in manile Nostre, in juramentu cellu mai rigorosu si mai solennelu despre acesta fidelitate, ce va se o pastreze pentru totu-dé-una: Noi cu scire segura, cu de judecare matura si cu o bine cugetare a suffletulu, din plenitudinea potestatei Nostre si in poterea dreptulu Nostru pré'naltu, pre densulu l'am intaritu pré

gratosu si l'am aprobatu in attins'a demnitae de Metropolitu-Archiepiscopu, precum cu acest'a lu intarimu si aprobamu de Archiepiscopu greco-orientale allu Transilvaniei si Metropolitu allu romaniloru greco-orientali de pre totu territorulu tierrei Nostre Ungaria. a nune din eparchiele greco-orientali a Transilvaniei, Aradului si a Caransebesiului.

Lu impoternicimu dara cu acest'a pre densulu, se implinesca tote functiunile archiepiscopesci si metropolitane alle besericee salle, si pana candu — precum asteptamu de la densulu cu tota increderea — va remané in fidelitatea indetorata cátra Noi si cátra pré'nalt'a Nostra Casa, precum si cátra tierr'a Nostra Ungaria, cátra constitutiunea si legile aceleia: papa atunci liberu si in pace se se folosescă fora nici o pedeca, ori contradicere in intreg'a sa archidiecea, respective in provinci'a sa metropolitana de tote usuantiele, drepturile, beneficiile si prerogativele, ce-i competu lui cá atarui-a si acellea se le intrebuintiede si folosescă.

Intru a caror'a mai mare crediementu am estradatu literale acestea, prevedute cu propri'a Nostra subscriere si cu sigilulu mai mare pendinte, prin manele sinceru iubitulu fidelu allu Nostru, spectabilulu si magnificulu Augustinu Tréfort, ministrulu nostru ungd. de culte si instructiune publica, in Urbea Nostra Vienn'a la siepte-spre-dieca a lunei Septembre, annulu Domnulu Un'a m'ia, optu sute siepte-dieci si trei, era allu domnrei Nostre allu doue-dieci si cincilea.

Franciscu Iosifu m. p.

(L. S.) Augustinu Tréfort m. p.

Camer'a reprezentatoru Ungariei.

Siedinti'a de la 15. Novembre. — Dupa deschiderea siedintei deputatulu Ernestu Simonyi declara, că nu pote se primesca sarcina cu care camer'a lu-onorá inca in sesiunea trecuta, alegundu-lu de membru allu comisiunii financiare pentru revisiunea socototeloru finali. Bujanovics face apoi una propunere cu privire la cestiunea incompatibilitatii, carea inse remane a se discute in siedinti'a proxima. Urmedia interpellatiunile, intre cari mai ponderosa este a baronulu L. Simonyi, care interpellá pre ministrulu de finacie in privint'a stării critice a finacieloru preste totu si in specia lu-intrebá, că are de cugetu a-si pune tota influint'a si a miscá tote petrele in cerculu seu de activitate legale, spre a esoperá ore-care economisare in bugetulu comunu.

Dupa ce camer'a decide, ca observatiunile facute de ministeriu la elaboratulu comisiunii emisse spre a-si da opiniunea asupra proiectulu de lege despre darea de pamentu se se tramitta d'a dreptulu la sectiuni si nu éra-si inapoi la comisiune, — ministrulu de finacie presenta mai multe proiecte, intre cari si urmatoriulu. Proiectu de lege despre inchiarea unui imprumutu:

§. 1. Pre bacea domeniiloru statulu se inchiara unu imprumutu in valoare nominala de 153 millione florinti de argintu v. a. = 15 millione pundi sterlingi = 306 millione marce imperiale germane. Acestu nou imprumutu se face atátu pentru construirea de cálli ferrate, cladirea de canaluri si porturi, cátu si spre a assecurá accoperirea erogatiuniloru, cari ingreunedia vistiria statulu.

§. 2. Pentru acestu imprumutu deocamdata se emittu obligatiuni de statu pana la diumetate valorea imprumutulu, seu in valoare nominala de 76 $\frac{1}{4}$ millione florinti de argintu val. austr. = 7 $\frac{1}{4}$ millione pundi sterlingi = 153 mill. in valuta imperiale germana. Aceste obligatiuni se emittu numai pre tempu de cinci anni cu interesse de 6 percente.

§. 3. Ministrulu de finacie este autorisatu, ca a trei'a parte din obligatiunile ce sunt a se emittu in sensulu §. lui 2. adeca 25 $\frac{1}{4}$ mill. fl. de argintu v. a. etc. se le puna in vendiare cu cursu de 85 $\frac{1}{4}$ percente, avendu d'a subtrage una provisiune de 2% inse cu conditiunea, ca pretiulu ce este d'a se solvi dupa aceste obligatiuni, pana la finea lui Februariu 1874 se se plateasca in cass'a statulu in rate lunarie, dupa cum se va recere.

Celle-lalte doue párti inca se potu pune

in vendiare cu cursu de 86 $\frac{1}{4}$ percente si provisiune de 2%, asié încátu pretiulu corresponsivitoriu se se plateasca pana la finea lui Iuliu 1874, assemene in rate lunarie, dupa cum va cere lips'a.

Timbrulu anglesu, ce cade pre assemnatele de cáte unu pundu sterlingi, lu-va solvi erariulu magiaru.

§. 4. Summele ce sunt de solvitu se potu emittu, la ordenulu guvernulu magiaru, seu in Londonu in pundi sterlingi, seu in Berolinu ori Francofurtu in marce imperiale germane, seu in fine in Budapest'a ori Vienn'a in bani de harthia; in colle d'antái doue casuri 1 pundu sterlingi se va considerá egalu 20 $\frac{1}{10}$ marce val. imp. germ., in casulu ultimu 117 fl. v. a., platinandu-se in bani de harthia, se voru considerá egalu 10 pdi sterl. si 172 fl. v. a. egalu 300 marce val. imper germana.

§. 5. Obligatiunile de statu si cuponsele pentru interesse ce se tienu de elle, precum si contractele ce se voru inchiá cu privire la acesta lege, sunt libere de timbru, tase si dare de venitu, si acesta libertate de timbru, tase si dare, ce li se accorda prin acesta lege, li se garantedia si pre venitoriu.

§. 6. Summ'a, despre care suna fia-care obligatiune de statu, se prescrie in tempu de 30 ani — incependu de la diu'a in care espira terminulu, — interesele inse se prescriu in tempu de patru anni dupa espirarea terminulu.

§. 7. Fiindu că acestu imprumutu are se se inchiare pre bacea domeniiloru statulu, summele acelle, ce voru incurge in vistiria statulu din eventual'a vindere a domeniiloru, se voru intrebuintá spre amortisarea acestui imprumutu.

§. 8. Cu essecutarea acestei legi se insarcinedia ministrulu de finacie.

Camera trece apoi la ordenea dillei si primesce fara nice una observatiune proiectulu de lege despre revisiunea impacatiunii cu Croatia. — Urmedia apoi propunerea lui Nicoliciu, dupa carea ar fi a se insfrá si se menti'a intre acelle obiecte cari nu se potu pemnorá si vinde pre callea essecutiunii pentru restantie de dare. Ministrulu de finacie declara că acesta propunere este suprefua, de-ora-ce in currendu se voru creá legi noue cu privire la incassarea dáriloru. Astfelu propunerea se respinge. — Siedinti'a proxima se va tiné in 18 Nov.

Siedinti'a de la 18 Nov. Presiedintele Bittó, deschidendu siedinti'a, annuncia, intre altele, că d. Vincentiu Babesiu, alesu deputatu la Beserice-Alba, si-a presentatu literale credentionale, cari se transmittu la comisiunea verificatoria permanenta.

Se facu apoi unele interpellatiuni si propuneri, dupa a caroru deliberare camer'a trece la desbaterea a supra propunerii lui Bujanovics, relativa la cestiunea de incompatibilitate.

Bujanovics si-motivedia propunerea si o recommenda spre primire, ceea ce se si intempla fara nice una discussiune.

Se desbate apoi si primesce proiectulu de lege despre mesurarea catastrale si cu acest'a sied. se redica.

Tiberiad'a Satumariulu 17 Nov., 1873.

Dle Red! Pascuilulu scriu de pre dictandulu Dlu Marchisiu de Dlu Alessandru Nutiu preutu rom., si publicatu in Nr. 70, allu prépretiutulu diuariu „Fed.“ nu e nici mai multu neoi mai pucinu, decâtu ceea ce dice Göthe: „Ein Theil von jener Kraft, die stets das Böse will und stets das Gute schafft,“ adeca dlu Nutiu nu si aduce aminte că voindu-mi reu, dlu mi-face bine; va se dica eo ipso demustra, că io, atátu de mare portentu am ajunsu a fi la comitatu, cátu acum chiaru si tacerea in anumite impregiurări mi-se imputa, pre candu asia ce-va si in assemeni impregiurări, altoru-a — de li ar fi numele „legiune, nu li-se iá in nume de reu.

Onorab. publicu se va mirá de abnegatiunea mea in processulu si modestele reflexiuni facia de acestu pamfletu; dar se fiu scusatatu d'o parte cá-ci insu-si Iuliu Cesare inca incremenisse observandu pre Brutu

intre conspiratii in contra vietiei salle, cu atátu mai vertosu io, neoi umbr'a marelui imperatoru, trebue se amutiescu observandu că chiaru acei-a, cu cari mi-am identificatu sufferintiele si am persecutatu publice calái, numindu-i dupa nume, d'icu, trebue se amutiescu vediendu-i intru contrarii mei: éra d'alta parte se fiu seusatu cu impregiurarea cá are dlu Nutiu necasuri cáte frundia si erba, asiú fi dara pré tyrannu daca i-asiu immari si io desastrele salle atunci, candu dsa prin dusmanii sei ocrotiti publice de dlu Marchisiu se affia despoiatu de casa si de mesa.

Nu me voiu cuprinde dara precum ar meritá natur'a lucrulu cu D. Nutiu; ci cu D. Marchisiu am d'a face éra-si.

Credu că, de voiu recitá aici in publicu tota crancen'a pledare a dlu Marchisiu tinuta la cottu in caus'a Dlu Nutiu, precandu din contra sbiciulu Tomei, amicuulu seu de cruce lucrá altmentrea pre d'inderetru, va sci appetiá on. publ. tote pamfletele din Nrii 55., 56, si 57. ai „Fed.“ subscribe de dlu Marchisiu precum si caus'a si natur'a pascuilulu Dlu Nutiu ce mi-a ascutitu éra-si penn'a.

Marchisiu a pledatu dara la cottu, si inca in caus'a Dlu Nutiu.

Pledarea Dlu Marchisiu la cottu in caus'a Dlu A. Nutiu:

Dle Comite Supr.! On. Adun.! „Dorescu cá in affaceri cu preuti totdeun'a si asiá si in casulu subversante se se emittu comisiune mista din preuti si mireni, acest'a pretinde natur'a lucrulu.“ Dixi et salvavi animam Nutiu. Ecce crancen'a combattere a lui Smotzer, care n'aveá scrupuli in calitatea membriloru emittedi, ori de ce calibru aru fi aceta.

D. Marchisiu a pledatu in cas'a cotta in caus'a dlu Nutiu si D. Nutiu audí cuvintele stentorice alle dlu Marchisiu din morá lui Tiforu din Tamai'a; dlu Nutiu i e martoru, cum nu, ellu scie tote din capulu loculu, ba la casu de lipsa va sci si acea cá cine a aprinsu cas'a dlu Marchisiu. A buna sama Cicariulu. Da, dl. Marchisiu — dice D. Nutiu, — serie purulu adeveru si atunci, candu ocrotesc publicu pre dusmanulu seu, pre sbiciulu Tomei si pre toti calái, cari l'au lipsitu de casa si mesa. Dlu Nutiu tote le sciea din capulu loculu, cum nu, dora si ellu a fostu odata la Carei la restauratiuni, d'atunci incoce cu sutele i-a sositu telegramele din siedintiele si cancelari'a cottulu! Dlu Nutiu are politica inalta, din ellu tote se plinescu; dupa cum adeca re cere tempulu; partid'a drepta, partid'a stanga; buzoiu-mare, buzoiu-micu. Chiaru comitele, supremu inca a recunoscutu ast'a, reflectandu e praesidio si publice pre prim'a comisiune emissa facia de dlu Nutiu, ca se fia cu privire la innaltele-i calitati. „Acellu dnu preutu“ — disse dlu c. supr. e tare setosu a se incurcá in extremitati; candu e preá stangaci, candu pre dreptaci, nu sum in stare a-i pricepe palitica“ (innalta.) — Da, remane adeveru, că, daca dlu Nutiu nu érá prédreptaci chiaru in momentulu allegerei deputatulu de la Carasiu, reesiá nesmintitu dlu Degenfeld; dar omulu din luna, politiculu innaltu mai multu strica decâtu intocmesce.

Ecce on. publicu pledarea dlu Marchisiu, ecce marturi'a a totu-sciutoriulu si infallibilelu Nutiu. Non potui satiram non scribese.

Am díssu că pascuilulu dlu Nutiu in locu de réu mi face bine cá-ci pre langa tota voint'a rea a dsalle, mi dá occasiune a reflectá si la cáte-va puncte din pamfletele dlu Marchisiu din Nrii 55, 56 si 57 ai acelu prepretiutu diuariu, ceea ce pote altmintre neoi candu n'asiu fi facutu.

Trei mominte sunt cuprinse in numitele pamflete, cari mai merita a reflectá la elle si anume:

a) Cum de cutediu io a passí in publicu ca preutu in contra altui preutu si confrate allu meu?

b) Pre ce cálli a amblatu dlu Lazaru dupa posturi innalte de statu?

c) Pentru ce n'am pledatu si io cellu pucinu ca Marchisiu in caus'a lui Nutiu?

Facia de primulu momentu ecce cum ni stá treb'a. Parintele Marchisiu, ca preutu uitandu-si de díssa santei scripture: „Charitas non cogitat mala,“ — d'icu, ca preutu

lassa indata dupa desastrul elementului nemijitoriu ce a pustiit o parte din olatele parohiale, a se publică prin satellitul sau din Carei, cumca unu deregatoriu romanu a fostu Erostratul Penatiloru sei, daca nu immediat, cellu pucinu ca motoru primariu. Dl. Marchisiu a passitu dara ca actore, si numai ca atare a provocatu articli mei scrisi intru aperarea incattului inaintea forului supremu allu publicitatii. Caus'a impregiararii inse, ca io ca concetatienu am passitu facia d'unu confrate, — intru def nsiunea unui concetatienu, sange din sangele nostru si carne din carnea nostra, a fostu: salvarea onorei nostre natiunii, carea prin dlu Marchisiu si satellitii sei aici in cottulu nostru era redusa la nulla; da, o natiune a carei deregatori sunt tetiunri stă mai pre diosu decâtu Hottentoti. Credu dara că, in assemeni impregiararii e iertatu ori carui confrate a se indignat si a passit in contra confratelui, nu ca proutu si nu in cause preutiesci, ci, precum dissei ca cetatienu si in affaceri cetatienesci, de-ora ce caus'a homorodana si-are procesulu pre callea civila; ba, daca am fostu interessatu la tempulu seu de reessirea acellui concetatienu de deregatoriu cotense, ecuitatea addusse cu sine, ca se fiu totu asiă de interessatu si de salvarea onorei si caracterului seu. Mai incolo, impregiararile din Homorodu mi-a fostu mai multu decâtu esplicate din impregiararile de la restauratiune; ba eram pre aci mai securu despre innocenti'a incattului, .. teneru d'o natura altmentrea forte paciinta.

La allu doilea momentu de si nu mise pre cade a reflecta: totu-si lu assecurediu pre dlu Marchisiu ca: dlui Lazaru neci ca i-veniā la secotela a amblā dupa onoruri pana candu nu l'a provocatu si affidatu cu asiā ce-va insu-si comitele supremu. Ce a fostu intentiunea dlui com. supr. da-lu chiamā pre dlu Lazaru separatu la prandiu, si din ce intentiune i-a recomandatū se-si alega alta cariera mai accomodata pentru debile fortiele salle spiretuale, si-o va sci esplicā dlu Marchisiu indata, ca-ci si-va adduce aminte ca dlu Lazaru cuprinde locu in partid'a oppositiunale. Deci, daca dlu Lazaru au rogatu pre dlu comite supremu ca, cu anumita occasiune se-lu ajute dara a se urocā pre scar'a statului, pana la unu fustellu anumitu, de unde se nu cada ametitu si pana la care altcum ori care preutu diecesanu pote ajunge, nu se pote stigmatizā tocmā ca amblatoriu dupa onoruri, ca apoi moravurile betrane se le acatie in cuniu, precum se intemplā acest'a cu dlu Marchisiu, cellu mai mare natiunalistu, care a afflatu de bine a adorā acum pre idolii dillei. Altmentrene se fia liniscitu dlu Marchisiu, ca Lazaru inca nu s'a insiellatu in speranti'a sa, adeca ce n'a speratu n'a neci capetatu, ca ci inainte de ce ar fi datu pre scar'a statului in susu, se si pomeni cu scarteta: „Domne feresce de amicii nostri,“ ceea ce nu e bunu Auguriu d'a potē intrā in Eldoradulu omeniloru dillei; si care scarteta nu din neacceptat'a pledare facia de scot'a din Homorodu s'a nascutu, nu ci din impregiararea ca Lazaru prelanga tote promisiunile va fi strigatu: „Lapedu-me da satan'a“ cu atātu mai vertosu remanendu in oppositiune; unde nimene nu l'a infestatu intratāt'a, ca se-si puna suffletulu de vendiare.

Facia de allu treile momentu, adeveru e ca n'am tienutu si io cellu pucinu ca Marchisiu, philippica in caus'a lui Nutiu, de-ora-ce avendu sub-suori bomba de la Oradea-Mare, cu totu dreptulu aveam temere de tradare, candu apoi „Medice cura te ipsum.“ Ba, neci nu i iertatu sclavului din lantiuri se faca pre advocatulu consociului seu. Mai incolo, daca asiū fi potutu pentru Nutiu, n'asiū fi potutu face mai multu decâtu Marchisiu adeca: se votediū pentru anumita commissiune, de ora-ce nu cunosceamu, ca Marchisiu, tristele impregiarā i alle lui Nutiu.

Io locuescu in altu capetu de comitatu, era D. Nutiu previe numi-a notificatu nimica neci atunci neci mai tardiu, de si estempu in primavēra lu rogassē se-mi scria fidelu starea impregiariloru salle, ca apoi studiandu-o si pregatindu-me se-i aperu cu

tote fortiele caus'a la cottu. Daca inse da'n'are incredere in mine, n'am ce-i face. Totu-si dlu Nutiu in pascuilulu isbitu in publicu dice prea multu atunci, candu cutēdia a affirmā, ca ellu, sciindu tote-scie si aceea, ca io in interesulu d'salle nemica n'am lucratu. Pledat'am in siedintiele din Augustu candu dlu Nutiu erā denuntiatu ca ar fi cruntatu pre cutare Fortea (intre delatori si unu Marchisiu din Tamai'a) si ca ar fi pretinsu 15. fl. v. a pentru o ingropatiune despre asta pledare, — care cu anumita occasiune i-o am notificatu dlui Nutiu, cellu ce in publicu acum din capulu locului tote le nega, va marturi dlu Jude Sabó, ca-ci numai doi insi eram de facia dintre romani si va spune daca are suffletu, cumca asta pledare a mea a fostu: nu o votare de commissiune, ci o deslucire si rectificare in ponderarea unilaterală din partea cottului adunatu, a ceremonieloru funebrale la noi, si pensiunea mesurata acestoru-a, si care pledaro a fostu cellu pucinu cu cinci schiopi mai lunga decâtu faimos'a combatters a lui Schmotzer.

Inchiandu acum aceste modeste reflexiuni, i rogu pre ambii confrati ai mei, se-si mature mai inainte pre dinaintea caseloru proprie,seau cellu pucinu se stinga ceea ce au aprinsu, apoi se se arrunco, ca infallibili, in publicitate.

Cicariu.

Blasiu, 18. Novembre, 1873.

(Societatea Innocentiu Micu Clainiana se constitut in 10 Nov. a. c. alegundu-si presiedinte pre Teodoru Domsia, teologu IV a. notariu Coresp. pre Iosifu Barbu, teol. IV. — cassariu pre Ioane Fratila, teol. III. a. — bibliotecariu pre Aritonu Nicola teol. II. a. era notariu siedintieloru pre Basiliu Podoba, teol. I. a.

Affacerile interne si externe alle societatii se voru porttractā in siedintiele ce se voru tinē dupa inceputulu fia carei lune, era pentru cultivarea mintei si a animei, pentru desceptarea sentieminteloru nationali cumu si pentru progressarea in retoric'a saera s'a decisu a se tinē asiā numitele siedintie extraordinarie in fio care septemana un'a, la cari e obligatu a luā parte activa fia care membru seu prin declamatiuni de diverse cuprinse, seu prin dissertatiuni mai alessu de cuprinsu religiosomorolu.

Totu cu acesta occasiune suntu rogati aici O. O. DD Redactori, cari a benevoitu a tramite diuarele gratuitu societatii nostre, se bine voiēca a le tramite si de aci inainte.

Teodoru Domsia
pres. societ.

Iosifu Barbu
not. corresp.

Maderatu, (Comit. Aradu) in Nov. 1873.

Pr. Dle Red! Cetindu in Nr. 70. „Fed.“ — anuciulu „spre sciintia“ adressatu cātra Domni si Domnele din giurul Borodului mare, ca se-si dee prunci si fetitele la educatiune receruta, — de unde se pote deduce ca altunde seu mai bine disu, in communitatile de prin pregiurulu Borodului-mare, nu se affia invetiatori, cari se fie in stare a da educatiunea receruta prunciloru amblatori la scola, ci numai uniculu fericitulu oppidu Borodulu-mare si-a potutu castigā unu astfelu de invetiatoriu bravu, care si pentru mai mare usiorare a respectu viloru Parenti, cari dora si-ar duce prunci loru acolo, — inca si cu quartiru onestu li servece, deunde eu numai aceea observare amu, ca dōra Dl. Bitea pre astfelu de prunci ar vol ai invetiā si instrue ca dora se fie in stare a depune eesamenulu din a III; seu IV. classa normale, si nu dōra ca in communitātile vecine nu s'ar affā si alti invetiatorii demni de chiamarea loru, ca dōra Dl. Bitea ar tinde a da se se intiellega cumca collegii Dsalle sunt sau incapabili, sau trantori, prelanga dlui, atunci-s'ar potē applicā proverbiulu populariu: ca „spiculu cellu plinu stā applicatu, era cellu golu stā dreptu ca lumin'a si falosu“ de si nu au produsu neci unu graunte.

Petru Antonescu
candid. de invetiator.

Romani'a. „Semenatoriulu“ de Barladu aduce scirea, ca Prea Ssa Metropolitanulu Moldovei si allu Sucevei Calinicu Miclescu ar fi destituitu din innalt'a sa functiune. Acest'a s'ar fi intemplatu dupa una decisiune a sinodului. Totu acesta foia ni spune, ca Pr. Ssa n'a participatu si nice ca va participā la actele sinodului, inse in 15 Nov. va merge spre a luā parte ca membru allu senatului, in sinulu carui-a va protestā cu energia contr'a calcării ce s'a facutu drepturiloru Metropolhei Moldovei si Sucevei. Precum se vede din partea adou'a a relatarii numitei foie, destituirea parintelui Calinicu nu este inca facta complinita, pentru ca Pr. Ssa numai in calitate de metropolitu pote se partecipe la lucrările senatului.

In „Romanulu“ de la 4 Nov. st. v. cetimu, ca directorii generali ai societātiloru „Pester Versicherungs-Anstalt“ din Pest'a si „Imperial-Fire Insurance Compagny“ din Londr'a, autorizate d'a funcioniā in Romani'a, facu cunoscutu ca de la 1 Sept. trecutū, au luatū mesu-re ca aceste societāti se incetēdie din tote affacerile de assecurare ce intreprindau pana la acea data in Romani'a, si ca de la acea data a desarcinatu pre d. V. Staadecker de mandatulu seu de aginte generale in Romani'a, si astfeliu pre venitoriu nimeni nu este liberu a adressā seu a subsemnā, in numele lorū si in comptulu societātiloru mentionate, polilie de assecurare seu ori ce alte scriisori.

Pre basea declaratiunii acesteia, ministeriulu romanu de agricultura, comerciū si lucrari publice, pre d'o parte a datu ordenu directiunii din Bucuresci, ca se incetēdie ori-ce assemeni assecurari pre venitoriu; era pre d'alt'a, pentru assecurările facute pana acum si cari nu s'au licuidatu inca de acelle societāti, mantiene garanti'a despusa in summa se una suta mii lei.

Germani'a. In Berolinu inca s'au inceputu noulu periodu allu activitatii parlamentarie. La deschiderea cameraloru in 12 Nov. au fostu de facia cam 300 de membri. Curtea imperiale si corpulu diplomaticu n'au fostu reprezentati. Discursulu de tronu s'a cetitu prin ministrulu de fincie Camphausen. Discursulu fu primitu d'altmintrelēa cu applause, mai vertosu passagiulu relativu la essecutarea legiloru besericesci.

VARIETATI.

† (Necrologu.) Ioana contessa Rhédey de Kis-Rhéde in numele seu, precum si allu prunciloru sei minorei: Emiliu, Victoru, Joanu, Mihailu, Ludovicu, Joana, Gabrielu si Franciscu; — mai de parte in numele fratiloru si soriloru repausatului: Joanu si sociei acestui-a: Anna Fogaras, Constantinu, Mari'a, maritata: Josifu Lemeny; Elon'a, maritata: Nistoru Ganea; Juliu si sociei salle Irin'a Nistoru: cumnatului repausatului: Nicolau Marinovicu si copilii acestui-a, unchiului seu: Joanu Onitiu si copilii acestui-a, precum si in numele consangeniloru si amiciloru, cu inima franta de durere anucia mortea sociului amatu, consangenulu affectionatu si amiculu sinceru Georgiu Bardosi jude ordinariu la tabl'a reg judiciaria d'in Transilvani'a intemplata in Novembre a. c. cal. nou in etate de 56. anni: dupa casatoria fericita de 18 ani. Remasitiele repausatului, dupa tinerea ceremoniei rituali gr. cat. se voru stramutā de in Tergu-Muresiului, la mosi'a familiara in S. Martinulu de campia, in 15. l. c. la 3. ore d. m. Fiei tierina usura!

† (Necrologu.) D. Iosifu Hossu primu-consiliariu la curtea de computuri, are in scurtulu intervallu de abia doi anni a deplange a dou'a perdere in sinulu familiei, — Ludovic'a (Luis'a) sic'a cea mai mare a dsalle incetā d'in vietia le 20 Nov. a. c. in primaver'a vietiei avendu abia

16 anni, — Fia-l tierri'a usiora! era du osulu parinte se ai ba mangaiare ceresca!

(Numire.) D. Ionu Goldisiu, asessoru la consistoriulu din Aradu, este numitu professoru de limb'a si literatur'a romana la gimnasiulu de statu din Aradu. Salutāmu acesta numire ca nimerita.

(Archimandritulu Bendella) este numitu Metropolitu allu Bucovinei si Dalmatiei. Salutandu acesta numire nu ne potemu retienē a dā viua espressione sperantiei ce o natrimu, ca parintele Bendella, ca fiu allu nutiunii romane, se va nusiū din tote poterile a vindecā ranele infpte in corpulu beserice gr. or. din Bucovin'a de cātra predecesorulu seu, asiē numitu Hakmann; atunci Ceriulu i va tramite biecuventarea sa, credintiosii lu-voru iubi si stimā, i voru dori vietia indelungata si fericita.

(Incendiu.) In 16 Octobre a eruptu in communitatea Bec'a-Romana, comit. Turdei in Transilvani'a, unu focu infricosiatu, care a prefacutu in censusia 7 case, 5 siure, 8 staule, cantetati mari de bucate si nutretiu pentru vite. Foculu s'a aprinsu din neattentiunea uni copillu, care a amblatu cu focu. Daun'a causata se urca la 5366 fl. — D'intre obiectele arse nice unulu n'a fostu assecuratu.

(Arroandarea comitateloru) Foia officiosa „Pesti-Napló“ affia, ca proiectulu de lege despre arondarea comitateloru s'a aprobatu si din partea consiliului ministeriale si apoi s'a prezentatu imperatorelui totu spre acellu-a-si scopu. Totu numit'a foia crede, ca in curendu acestu proiectu va ajunge in camer'a deputatiloru la desbatera.

Nr. 199—1873.

EDICTU.

Gligorasiu Soporanu, gr. cath. d'in Frat'a provoca pre Rosalia (Rozi) Lovasz, consortea sa, catholica de ritulu latinu, nascuta in Sibeni, in ducatulū Bucovinei, — carea ca infidela, de 5 anni, au parasitu pre barbatu-seu, — ca in terminu de unu annu si un'a di de la publicarea acestui edictu se se pndēdie inaintea forului protopopescu subsemnatu, pentru porttractarea causei divorziale. — Nepresentandu-se, caus'a se va deliberā si in absentia ei.

Datu in Palate'a, 29. Octobre. 1873.

Andrei Albonu,

2—3

protopopu rom. gr. cath.

ALESSANDRU ROMANU

Propriet., edit. si red. respundiet.

Sirupu Pagliano,

cellu mai bunu mediulocu pentru curatirea sangelui, se affia genuinu in singur'a agentura principala a lui

Stefanu Giergl,

primulu fabricantu reg. ung. priv. de carti de jocu,

Pest'a, in coltulu stradei lui Franciscu Deak si strad'a Vienni nr. 1. etagulu I.

Pretiulu unei butile 1 fl. 40 cr.; 6 butile 6 fl. 50 cr.; 12 butile 12 fl. v. a. Mai pucinu de 2 butile nu se tramittu.

Abestu mediulocu pentru curatirea sangelui, care este renumitu in tota lumea, si care pana asta-di nu numai ca nu este in trecutū, dar pana acum nice parechia nu si afflatu, si-a castigatu unu renume recunoscutu in tota Europa, de-ora-ce in cellu mai multe feluri de bole s'a doveditu ca unu medicamentu miraculosu si nepretiuutu, precandu alte medicamente n'au avutu nici unu effectu imbucuratoriū.

Carti de jocu, celle mai fine si mai frumose ce se potu fabricā, se potu capeta cu redicat'a si in detailu cu pretiulu fabricice, platindu-se seu d'adrepulu la cassa seu per Nachname; la cerere espressa se tramite tarif'a pretiuriloru prin

4—6

Stefanu Giergl.